

Journal of Polymer Science: Polymer Chemistry Edition

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in Cincin \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincin \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenarodnih članov ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s Homet

PROSVETA

2657-58 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo na primer (June 30, 1941), poleg vsega imena na naslovni strani, da vam je s tem datumom poteka naročila. Ponovite le prvočeno, da se vam list ne ustavi.

188

Nekoč in danes

I

Dne 25. maja so v jedrini dvorani v Chicagu ob slavlju 35-letnice društva Narodnih vitezev št. 39 SNPJ imeli na sporedu med drugim tudi enodejanko Neutrality Amor, katero je spisal urednik Prosvete pred 25 leti, to je v drugem letu svetovne vojne, ko je bila Amerika oficijelno še nevtralna.

Ta incident, ki je sam na sebi brez pomena, je bil zadnji sredo komentiran v koloni "Flashes" v angleški sekciji Prosvete. Komentar je bil skrajno tendenciozen in v jedru se glasi: Igra razkriva razmere, ki se do pičice (perfectly) dogajajo tudi danes v Evropi.

Komentar torej pomeni, da med vojno, ki se je vršila pred 25 leti in to, ki se vrši danes v Evropi, ni nobene razlike. Ker smatramo, da je bil omenjeni komentar napisan v dobri veri, ne iz golega nagajanja, smo napisali ta članek. Drugače ga ne bi, ker se ne bi izplačalo.

Enodejanka Neutrality Amor je fotografija razmer, v katerih smo živeli v Ameriki leta 1916, torej v času, ko se je ustanovil dnevnik Prosveta in ko je bila evropska vojna stara dve leti. Kdor danes trdi, da so današnje razmere, bodisi med nami v Ameriki ali v Evropi, do pičice (perfectly) takšne, kakršne so bile leta 1916, ta ne ve, kaj govori.

Omenjena igra pokazuje, da so bili ameriški Slovenci pred 25 leti na oplenjeni na tri tabore. Eden tabor je bil za Avstrijo, drugi za zavezniške in tretji je bil nevtralen. — ampak razloga za nevtralnost sta bila dva: prvi je bil ignoranca in drugi je bil prepričanje; namreč mladina je bila brezbržna največ zaradi ignoranca. In slovenski socialisti v Ameriki so bili nevtralni iz prepričanja. V resnici tudi socialisti niso bili nevtralni v svojem srcu; nekateri so simpatizirali z zavezniki in nekaj se jih je celo ogrevalo za Avstro-Ogrsko.

Čas bi bil, da bi bili enkrat na čistem glede socialistov in vojne. Socialisti, ki so kaj šteli, niso nikdar obsodili vojne zaradi vojne, to je zaradi nasilja, torej tudi niso odklanjali VSA-KE vojne. Kajti, če bi bili to storili, potem bi bili obsodili in odklonili tudi obrambno vojno ali silobran, kar bi pomenilo masen ali individualen samomor. Obramba ali silobran je ne samo prva naravna pravica, marveč tudi prvi naravni instinkt slehernega bitja. Ta instinkt se hitro demonstrira tudi pri najbolj fanatičnem pacifistu — postavil se bo v bran in udaril s čimer koli čim zasluži smrtno nevarnost.

Vzemimo največjega socialista, ki je dal podlago in načela modernemu socializmu. To je bil Karl Marks. Ali je bil Marks pacifist? Niti malo ne. Ko je bil še mlad, je z Engelsom vred publiciral "Komunistični manifest", v katerem je postavil nasilno in krvavo revolucijo, torej vojno, kot edino pot za osvoboditev proletariata iz razredne sužnosti. Dvajset let kasneje ni bil več tako agresiven in zaključil je, da si delavci lahko priborijo socialni preobrat s pomočjo volilne pravice, torej na demokratičen način. Ali vidite, kako se je Marks izpremenjal v razmerami vred? V letu 1848, ko je pisal Manifest, je Marks videl okoli sebe samo absolutistično silo in nobene demokracije, zato ni videl za proletarski razred drugega izhoda kakor oboroženo silo — ampak kasneje, ko se je začel razvijati parlamentarizem, je zaslužil možnost demokracije in mirnega preobrata.

Marks je tudi dobro označil razliko med vojno, od katere imajo delavci več koristi kot od druge. Za njegovega časa je bilo več vojn, ampak Marks ni bil niti enkrat nevtralen. Ob času kimske vojne med Rusijo in Turčijo je simpatiziral s Turki, ki so bili po njegovi sodbi manj nevarni takratni Evropi kot pa ruski carizem. Ko je leta 1861 izbruhnila civilna vojna v Ameriki, je javno ožigosal konfederale in Lincolnu je pisano čestital ob vsaki njegovi zmagi. Za časa prusko-francoske vojne je najprvo simpatiziral s Prusijo, čeprav je sovražil Bismarcka, toda hotel je padec francoskega cesarja Napoleona III., ko je pa francosko cesarstvo padlo in je bila ustanovljena tretja republika, je Marks takoj izpremenil svoje stališče in apeliral na Francoze, naj se uprejo Prusom in si očuvajo republiko, katere je delavec obetala več kot pa prejšnja monarhija. (Se nadaljuje jutri.)

Glasovi iz nasebina

Še spomini iz mladosti

Elizabeth. N. J. — V prvem letu našega bivanja v Leadvillu, Colo., smo se srečali z več rojaki, ki so tja prihajali iz Californije, drugi iz Utaha in tretji iz Butta, Mont. Skoro vsi so k nam prišli. Če niso poznali mojih bratov, so poznali pa naju. Bilo je kratkočasno, čeprav je Leadville najvišje mesto na svetu. Če se ne motim, nas je obiskal tudi Charles Pogorelec iz Chicaga v času stavke.

Prvič smo se tam srečali s stavko leta 1917. Ta je nastala vsled nizke plače, katero so delavci prejeli pri kopanju tako drage (zlate) rude v strašni nevarnosti. Tam je ubilo tudi več Slovencev, ki so pustili svoje življenje za nikdar site kapitaliste.

Takrat je bila stavka rudarjev tudi v Arizoni. Ko je k nam prišel pokojni Frank Stonich, nam je povedal, kako so tam stavkarje naložili na tovorni vlak, jih peljali 70 milj daleč v vročo puščavo, kjer so jih "izdumpli". Rekel je, če bodo tudi nas zavlekli v kakšne grabne, kot so jih v Arizoni, bomo tudi mi jedli prah, kot ga morajo tisti trpiti v Arizoni.

Moj mož in brat sta delala do 2. ponoči. Ko je bil napovedan strajk, so rekli, da jutraj ne sme iti nihče na delo. Tisto jutro so prišli k meni in me vprašali, kaj sta mož in brat in povedala, to je, če bo stavka. Rečem jih, naj ne hodijo na delo, ker je vse ustavljeno, nakar so šli domov.

Slovenci so trden in vztrajen narod. Tako je bil ljudstvo začelo stavkati in se boriti za malo večji kos kruha. Stavka je trajala dva meseca, ker je kompanija vedela, da ne bo nič izgubila na zlati rudi. Delavci so stopili v unijo (tedanjo Western Federation of Miners). Charles Pogorelec je imel govor v Slovenskem domu in bodril stavkarje k vztrajnosti. Delavci so se trdno držali in po dveh mesecih se je kompanija podala. Dobili so zvišanje plače za en dolar na dan, to je od \$3.50 na \$4.50. V tistem času velika draginja je bila to nizka plača.

Pomladi leta 1917 je tudi Amerika stopila v vojno. V armado je odšlo prostovoljno tudi par fantov.

Takrat je bil tam za župnika I. Judnič, ki nas je čestokrat vprašal po profesorju Jankotu Lovrinu, ki se sedaj nahaja v Londonu. Z njim sta bila sošolca in prijatelja. Tudi je rekel, da je čital, da je bil Janko ranjen na bojišču. Janko je bil prijazen z vsakim in študenti so radi prihajali na njegov dom. Zda ne vemo, kako je z njim v Londonu, kamor padajo nacistične bombe. Upamo in želimo, da se njemu in njegovi družini nič zalega ne pripeti. Vsi prijatelji in znanci slovenske krvi ga imamo v častnem spominu.

Takrat je tudi država Colorado postala — suha. Milijonar Jože Golob, tudi doma iz Semiča, je takrat delavcem na široko odprl vrata svoje pivovarne in jim zastoj dal piva kolikor so ga hoteli. Piva in žganja je imel več stotisoč galonov in delavcem je rekel, naj ga pijejo vsak čas, ker ga bo itak moral stočiti v graben. In ko je prišla prohibicija,

je pivo res teklo iz njegove pivovarne kot potok v dolino. Tako je bila postava "suhih" držav. Delavci naj pije vodo. —

Agnes Pasarič.

Naj-Janez popuši —

Girard, Ohio. — Dobro jutro, Janez iz Townsend Ave.! Koliko bolj brihtnega se počutim sedaj, ko sem sledil tvojemu nasvetu v Amerikanskem Slovincu z dne 14. maja! Spat sem šel, pa glej ga spaka, ravno narobe se je naredilo, kot bi ti pričakoval. Torej, ko si ti začel pisati, si se okorajžil in "sloviti" dopis naslovil kar na vse socialiste širom Amerike, jaz se bom pa le s tabo pečal.

Vidi se, da si prvovrsten pisatelj dopisov, torej ti menda ne bodo delali odgovori, ki jih boš imel za pisati, veliko preglavic. Praviš, kakšne laži sem napisal. Ali mi moreš eno stvar naštet, ki ne odgovarja resnici? Ali bi rad svoj vzgled drugim prodal, da bi sam sebe opral? Tako si moder, John, da mi boš gotovo lahko povedal, zakaj toliko zaničevanja do socialistov. Mar misliš, da so oni najslabši ljudje na svetu?

Mene prištevaš k socialistom, čeprav nisem član kluba, zdi se mi pa, da si ti tebi in tebi enakim vsi socialisti, ki želijo živeti in živijo v harmoniji s svojimi družinami in rojaki, ki lahko hodijo po svetu z glavo pokonci, katerih ni sram pokazati svojega obraza. Ni jih treba sebi primerjati!

Kar se tiče girardskih rojakov, ki so člani kluba, so vse nekaj drugega od tebe. Čudno, da si ti kar naenkrat pričel objemati katoliški nauk. Oprostilo, gotovo si se ga držal vse svoje življenje, zato pa veš kaj uči, zato menda se tudi tako ravnaš. Sam veš najbolje, kaj je to. Tisti sv. Jožef, katerega ste kupili, se bo kaj kmalu skril v kot in jokaj, če bo imel vse take katoličane kot si ti.

Kar si pisal, tako po laži diši, da bi človek, ki verjel tistemu rojaku v nasebini, ki je rekel, da bi tisti Janez, ki je prišel v Girard, dobil svetovno nagrado za lažnjivca. Potem se pa drzneš drugim očitati, da lažejo.

Omenjaš nekaj tudi o "socialisti" v Minnesoti, ki se baje nahaja v katoliškem zavodu na račun usmiljenosti nun. Ali ga imajo notri zastoj? Imajo gotov vzrok, da ga držijo v zavodu, in ta vzrok ne prihaja iz "ljubezni do bližnjega", kajti kjer ni nikakšnega dobička, se tudi ta "ljubezen" v takih zavodih kaj kmalu ohladi. Mislim, če bi te nune imele take potežkoče za nabiranje milodarov, da se ne bi ogibale takega nezaželenega gosta. Če sem prav uganil, kdo je ta "kljukce", potem vem, da ni tak sovražnik teh vernikov in gotovo ima več sočutja do njih, kot pa ga imajo oni do njega. Nekateri pa povsod vidijo "kljukce", samo one v domači hiši prezrejo.

Se ena. Zakaj pa si pisal samo, da je mr. Krvin brbral, da ga je duhovnik "badral"? Povem ti, da ni nič brbral, kar je povedal, je povedal kot mož. Zakaj nisi potatnil iz mojega dopisa tudi tisto, kar je mr. Krvin povedal o postrežbi, ki je je bil deležen v bolnišnici pod vodstvom nun? Če te pa to natančno zanima, po-

tem pa kar njega vprašaj in ti bo povedal, kot je bilo, nakar stavim, da se boš popraskal za ušesi, ko boš izvedel, da tu je bilo vse za novac. Ni bil deležen kakih milodarov in tudi ponudil mu jih niso.

Eno ti pa moram priznati. Tem tvojim prijateljem in prijateljicam pa res gre "fehtanje". Pa ne, da bi ti mislil, da s "fehtanjem" komu pomagajo. Veš kaj je bilo z mr. Krvin? Imel je že vse urejeno, da bi zapustil bolnišnico. Vprašal je za račun, kateri pa je bil višji kot je pričakoval in tako je imel \$2 pre malo v žepu. Povedal jim je, da bo prinesel \$2 pozneje. A misliš, da je kaj zaleglo? Niso ga izpustili izpred oči, bali so se, da bi jim ušel, čeprav so imeli njegov naslov in tudi vedeli, da ne bi mogel naglih korakov oditi, ker je imel operacijo na nogi. V uradu je moral sedeti nad dve uri, da je prišla žena in doplačala \$2. Niti ženi ni smel telefonirati, čeprav jim je rekel, da jim bo tudi za telefonski klic plačal. Vse skupaj ni nič pomagalo, čakati je moral, da je prišla žena poizvedet, kaj je vzrok, da ga še ni domov. Torej, ali vidiš, na kakšen način "redijo" nas "kljukce"?

Pišes, da si videl in slišal več govorov Debsa, Bergerja in milwauškega župana. Morda je res, le misli niso menda bile tedaj prisotne, ali pa niso njihove "sprahe" razumel, kajti videti je, da se nisi niti malo naučil od njih. Če slovenski voditelji v naši Sloveniji tako ponesrečeno primerjajo svoje podanike, kot ti primerjaš naše priseljence v Ameriki (kaj si sebe tudi vsteli?) s Poljakom, ki se napije kislega mleka, pa ni čudno, da je šla po gobce. Mislim, da lahko tudi tebe štejem med one, ki smo prišli čez lužo, ali ne?

Ubogi Janko, prisodil sem ti več pameti, ali spoznal sem, da sem se motil. Če pa, kot sam praviš, dobiš močganje v velikih klavnicah po neverjetni ceni — tri funte za dajm — mi je jasno, zakaj ti tako hitro "falirajo". Priporočam ti, da molčiš, da te "pamet sreča", da bi se te oprjela, ne pa sfrčala mimo tvoje glave k socialistom!

Louis Pirc, blagajnik.

Poroka in drugo

West Allis, Wis. — Večkrat sem se že namenila, da bi napisala par vrstic v Prosveto, in tako si danes vzamem čas, da podam nekaj domačih vestí.

Dne 18. maja sta se tukaj poročila Emil Terskan in Anne Sadkovich. Emil je sin dobro poznanih in spoštovanih mrs. in mr. Johna Terskana, ki vodita trgovino z mešanim blagom in mesom že več let. Zenin je tudi član SNPJ in spada v kegljaško skupino.

Ker sem imela priložnost, sem se v družbi mojega moža udeležila ženitovanja. Poroka se je vršila dopoldne v krogu sorodnikov, prijateljev in znancev, zvečer pa se je vršila svatba pri Leonu Terskanu na Hawlez in Blumound rd. Zabavali smo se prav dobro in je bilo vse moderno napravljeno. Pri omizju nas je slikal mr. Shumarada. Postrežba je bila prvovrstna in tudi godba je bila izvrstna, tako da je vse plesalo, staro in mlado. Zeninu in nevesti želimo obilo sreče in zadovoljstva v novem stanu.

Ker poslušam slovenski radijski program vsako nedeljo od 9:30 do 10. dopoldne pod vodstvom Franka Stauta, urednika in lastnika Obzora, se mu na tem mestu lepo zahvalim za tako lep program. Ni je lepše kot je slovenska pesem za nas vse, ki smo

Demokratski kongresnik Sam Hobbs iz Alabame.

prišli iz stare domovine in prav radi poslušamo prelepe slovenske melodije. Zato bi priporočala, da slovenska radijska ura ostane vedno v Milwaukeeju.

Obenem se tudi prav lepo zahvalim članicam društva Venere 192 SNPJ, ki so me obiskale za časa moje bolezni. Prav tako lepa hvala tudi SNPJ za hitro izplačitev bolniške podpore. Priporočam vsem, ki še niste njeni člani, da se takoj vpišete.

Kot je vsem čitateljem znano, se meseca septembra vrši konvencija SNPJ v Pittsburghu. Na zadnji seji našega društva je bila izvoljena za delegatino predsednica Mary Musich. Moje čestitke!

Kristina Kolar Bevez, 192.

Iz metropole —

Cleveland. — Neka čitateljica Prosvete me vprašuje, zakaj bolj redno ne pišem. Imam druge posle, katere moram izravnavati, pa tudi čitam rad novice z vojniškim front. Ker čitamo toliko o Grkih, kako hrabro so se postavili proti Italijanom, katerih noben "Kranjac" ne ljubi, naj vam povem, kdo je bil prvi clevelandski Grk.

Prvega grškega naseljence v Clevelandu je iskal neki časnikarski poročevalec in je izvedel pri odvetniku Mylonasu, legalnem svetovalcu Grkov, da se je prvi Grk naselil v našem mestu že pred Žužemberčani, in to leta 1870. Ime mu je bilo Panajiotis Koutalios. Bil je mornar in doma iz bližine Carigrada. Bil je jeklen mož, kakor je na primer Stalin ali naš Hrvat Peter Zebić, ki sedaj po Clevelandu prodaja medicino zoper revmatizem. Tudi Koutalios je dvigal uteže, zvižal železo in jeklo ter dvigal sode, vsled česar je dobil ime "Herkules".

Mi Kranjci v metropoli nimamo Herkulesa, imamo pa čarovnika v osebi Grdine, ki vam privleče mačka iz klobuka, da Tone kar zacvili, njegov odmev pa se razlega po Ameriški Domovini. Torej nekaj le imamo, na kar smo lahko ponosni.

Koutalios se je pozneje izselil med druge Grke v Južno Ameriko. Leta 1890 so pri ljudskem štetju v Clevelandu našli pol tucata Grkov med 201,353 clevelandskimi prebivalci. Tudi v Chicagu so Grki že bivali leta 1911, ko je Frank Alesh, moj kamerad zahajal tja, da je dobil kaj gorkega pod zob. Leta 1920 pa se je grško prebivalstvo pomnožilo na 4000 v Clevelandu.

Sinoči so naši kameradi dokončali piknik na izletniški farmi SNPJ. Pravijo, da je bila tako velika udeležba, da je bilo več posetnikov kakor pa govejega mesa in klobas. Ker sem bil med zadnjimi, nisem dobil niti enega sendviča — vse so drugi "požrli" in tako me ne želodec prav nič ne boli. Rekli so, da je bila biznis "good". Še Cvelbar iz Sharona je bil navzoč!

Ko je društvo Nanos 264 SNPJ na zapadni strani praznovalo svojo 25-letnico, je bilo poročilo v Prosveti, da so bili tam štirje clevelandski gl. odborniki. Poročevalec "našega" lista pa je gotovo gledal križem, ker je videl samo tri, ali pa je bila mogoče kriva tema, ker v temi ljudje ne vidijo tako dobro kot mačke. Toda naj bo poročilo tako ali tako, tam smo bili.

Naši pri Napredku tudi komentirajo poročila naših iz Chicaga o tistem jugoslovanskem shodu v Pilsen parku. Naš Sabec pravi, da je nekdo zabičil, da jih je treba namalati s satiro. Ne vem, zakaj bi se pri Enakopravnosti bali satir, saj se jih še jaz ne bojim, ki nisem urednik. Le korajžo, Sabec in ostali pri E!

Frank Barbič, 53.

Sličice iz Londona

Vojna prinaša vse mogoče spremembe v gleško življenje in tistem, ki ga je poznal prej, bi bilo težko spoznati njegove stare nasde — piše londonski dopisnik "Gazette of the Morning".

Posebno zadnji dogodki so temeljito spreminili umetnostno in gledališko življenje v Veliki Britaniji. Pet in dvajset tisoč varietetnih gledaliških in kinematografskih namestitev in umetnikov je izgubilo svoj kruh. Zato so v letalski napadi so razpršili slovitnike West Enda, ki so prej zaslužili tudi po funtov šterlingov na teden. Sedaj se v nekaterih primerih zadovoljujejo s tedenskimi prihodki kom 10 funtov.

Na vsem londonskem ozemlju so odprli mo tri gledališča in ta dajejo same matineje.

Osemnajst mesecev vojne in šest mesecev črnih napadov je London skoraj popolnoma oblikoval, toda ena najstarejših in najbolj pularnih posebnosti metropole se je ohranila. To so nastopi ljudskih govornikov na Hyde Parku. Na tem tradicionalnem trgu v vogalu Hyde Parka govorniki še nadalje izražajo svoja verska in politična naziranja in z njimi jih poslušajo, ne da bi se brigala za talce siren.

Popoldne ob lepem vremenu lahko pravzaprav kakšnu tucati takšnih ljudskih nastopov. Skoraj vse verske ločine in cerkvene skupine. V tem kotičku Hyde parka malo besed proti vojni, pač pa se napadijo to usmerjajo proti vladnim voditeljem in ni politiki. Znatno se je zmanjšalo število govornikov. Ko se noči, govorniki izginajo po njihovem odhodu pojejo ljudje neredne rodne pesmi in himne.

Ta čas gradijo nov vlak za kraljevo rodo. Sedanji dvorni vlak izvira še iz dobe kralja Edwarda VII. Kraljevska dvojica obkroži vsak dan tovarne, vojska taborišča in proti katerim so nastopali nemški letalci. Vlak bo imel tri vozove, in sicer spalni vožuradom, voz z jedilnico in kuhinjski voz. Je opremljen z vsemi udobnostmi in najmodnejšimi tehničnimi pridobitvami. Med drugim bo imel telefonsko in radijsko napravo.

Pazite na zdravje svojih zob

Švicarski zdravnik Bircher je prvi začel iskovati vpliv prehrane človeškega zobnega zdravja. Kmalu je s poskusom gibal prav presenetljiva dejstva. Čim ljudje jedli kuhane hrane in uživali v njih, nje sadje in zelenjavo tem bolj zdrave so imeli.

Tudi zdravnik Larsen se je kmalu pridružil mnenju tega švicarskega zdravnika in je poskuse s prebivalci Havajskih otokov. Ugotovil je, da so bili Havajci pred prvotno belega človeka zdravi in močni. Posebno so se odlikovali po svojih kranjskih zobeh. Odkar so se pa na Havaje priselili, je zdravstveno stanje domačinov znatno poslabšalo. Kmalu so oboleli za raznimi boleznimi, pljuč, prav tako so jim pa tudi začeli zobje in v krvaveti dlesni. Zdravnik Larsen je nenadno izpremembi kaj kmalu prišla na dno. Ugotovil je, da so Havajci pod vpliv belih ljudi opustili svojo zdravo domačo in začeli jesti kuhano mesno hrano. Po tem izpremembe niso izostale.

Tudi japonski zdravniki so na tem potu raziskovali vpliv prehrane na zdravje. Ugotovili so, da preobila mesna hrana in več soli kvarno vplivata na zdravje zob in pri nekaterih izmed zdravnikov so prišli tako daleč, da priporočajo namesto čiščenja z zobno ščetko in kremo, čiščenje zob s šnim trdim sadežem. Pravijo, da človek opravi dvojno delo: dobrega si očisti zobe, dovaja telesu potreben vitamin D, ki je v sadežih.

Vitamin D lahko dovajamo svojemu telesu tudi z gibanjem na svežem zraku in s soncem. Ultravijolični žarki namreč v naši direktno ustvarjajo vitamin D, ki prehaja tem v ves organizem.

Če torej zberemo vse te ugotovitve skupaj, dobimo tale zaključek: prehrana našega telesa je trdno povezana z zdravjem naših zob. Najbolje je, da jemo dosti sadja in zelenjave, da vam slabe zobje in krvave dlesni varujemo se pa preslanih in mesnih jedi. Že jemo veliko soli, potem moramo sorazmerno jesti tudi veliko sadja. V sadju je namreč veliko apnenca, da uniči kvari vpliv soli, čuti, da vam slabe zobje in krvave dlesni vprašajte za svet samo zobozdravnika, ki vam tudi svojega telesnega zdravnika, ki vam predpisal drugačno hrano.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 2. junija 1921)

Domače vesti. Rojaku Mihaelu Urbanu North Chicagu je umrla žena.

Delavske vesti. Zeleničarskim delavcem obeta znižanje plače.

Iz inozemstva. Kriza v Gornji Štiriji daljuje.

Sovjetska Rusija. Iz Moskve poročajo o sovjetskih agitatorjih v Perziji.

Norveške gospodinjice čakajo na odmerke živil pred trgovino v Oslu.

ovice starega kraja

lovenije

OBITVE MUZEJSKEGA
STVA V PTUJU

25. februarja. Na občini Ptuj, ki je bil na magistratu Anton Smodič izporočal o zadnjih arheoloških najdbah in pridobitvah ter o uspešnem muzejskem vptujski pokrajini. Iz po- naj povzamemo nekatere pomembne podrobnosti.

Grobice na Forminu

Letih 1935-39 so na For- pri Sv. Marjeti niže Ptujja veliko latensko rimsko. Izkopali so deloma za- deloma skeletne grobove, strokovnega nadzorstva. obilo pridatkov iz laten- zgodnjerske dobe. Ve- železne najdbe obsegajo 12 mečev, 9 sulicnih 2 okova za sulice, težak 2 noži, 2 britvi, nožič, več verig za obešanje meča na 3 preproste vzbojline za ročaj čista, mnogo želez- bronastih zaponk najraz- oblik in velikosti, med 2 zelo lepi pleteni iz bro- žice, navadne in skledič- pestnice, prstan iz železa, zaponka za opasac in 2 odlično ohranjenih kera- izdelkov, kakor žare in, ki so zelo slične laten- najdbam iz Skorbe, Dreš- si, Feldkirchena na Koro- in jugozapadne Ogrske. V dobo spadajo žare, vrči, češa, noriška trozožna, krožniki in oljenke s pe- godne rimske noriške pa- fibule, 2 zreali in dve bele kovine, 2 profilira- železen kavč, fragmen- te steklene žare, solnice, ki velikega krožnika iz pi- miliferio stekla in ze- klek krožniček. Ostaniki pečati, keramika in deli ka, sledovi verjetno rim- le kakor tudi najdbe rim- novec nam dovoljujejo da je bila tukaj nekoč več- ska naselbina, katere za- segajo še v latensko dobo. Najem se moramo zahva- VI. Miklu, trgovcu pri Sv. niže Ptujja, ki je zbral Forminu izkopane pred- ter jih odstopil, oziroma alja za druge njegovim prikladnejše predmete. a najdba je bila tudi ob- na v Časopisu za zgodovi- narodopisje v Mariboru.

diše pri Sv. Lovrencu
po važno arheološko naj- o odkrili pri Sv. Lovrencu avskem polju, ob banovini- ti, ki drži na Ptujsko go- kopanju temeljev za hi- Jozefa Perka so zadeli na 251, kjer se odcepi nova ka od stare v vas; na sle- večjega, rimskega poslopja o ohranjenim tlakom in o napravo. Stene so bile aljenca, omet pa poslikan pejskano-rdečo, rumeno in o barvo. Na enem izmed aličnih zidakov je bil pe- EP, ki spada med najpogo- opčne znamenje iz Poeto- oleg mnogih razbitih streš- ek z zavahanimi žlebovi anjakov je bilo med nji- ni nekaj votlakov (tubuli), jih uporabljali pri rimski ni kurjavi tega poslopja. ed naj še omenimo nov- malo bronco cesarja Ga- (253-268 po Kr.), ki jo je zavedel med ruševinami. ovedih lastnikovih so na- osednji njeni razno zidov- sledove neke ceste, kar bi kladu s tam že prej ugo- no rimsko cesto. Ker so že etovno vojno odkrili pri vrencu rimske najdbe in prevladuje mnenje, da se na rimska naselbina raz- ala, v smeri proti Apačam. kor bi bilo zelo umestno, e na tem mestu, a tudi pri u izvedlo manjše poskus- upanje, ki bi nedvomno et jasnosti o topografiji ga polja ali vsaj o novo- ali najdbah.

Velika razstavna dvorana je skoraj dovršena. Ob obeh stebrih je nameščenih 8 bakelj. Začas- na ureditve tega prostora bo ob- segla naslednje oddelke, za kate- re je gradivo že nabrano: sploš- ni oddelki vinogradništva, sred- njeveška keramika, majolike in porcelan, kmetijska keramika, ste- klo, cehovstvo-sodarstvo, tujski promet v vinorodni ptujski okolici in cerkvena umetnost. Otvoritev nove znanstvene usta- nove ima biti sredi maja 1941.

Mestni Ferkov muzej

Tudi letos se stanje muzejske zgradbe ni moglo izboljšati, po- sebnost mnogo trpi lepo pročelje bivšega dominikanskega samo- stana. Težavni gospodarski po- ložaj mestne občine ji onemogo- ča, da bi se mogla izvršiti obsež- na popravila velikega poslopja, zato bo morala pripomoči kr- banska uprava, da se reši v zad- njem trenutku, kar je še mogoče rešiti.

Znanstvena knjižnica Muzej- skega društva se je znatno izpo- polnila z vsakoletnimi publika- cijami. Prejela je v dar pretežni del Zunkovičeve knjižnice, obse- gajoče nad 360 del, dalje je da- rovalo ministrstvo prosvete 18 del, dr. Anton Korošec 6 del, kr- banska uprava 1 delo, univ. prof. dr. Alföldi iz Budimpešte 6, Smo- dič A. 2. Uredništvo umetnosti 1, univ. prof. B. Saria 1, gospa Skrabarjeva 2 in nadzornik Go- rup 1 zemljevid.

Dne 7. in 8. septembra 1940 je zboroval v Ptuj II. kongres slovenskih zgodovinarjev v Ptuj- u, na Ptujski gori in v Dorna- vi, ki so ga organizirali Zgodo- vinsko in Muzejsko društvo v Mariboru in Muzejsko društvo v Ptuj. O poteku tega uspelega zborovanja bo izšlo še posebno poročilo. Naše društvo je tudi pristopilo Tujskoprometni zvezi v Mariboru. Kot zastopnik Mu- zejskega društva je bil izvoljen ravatelj Fr. Alič. Na željo ban- uprave se bo že ob otvoritvi Vi- narskega muzeja uredil poseben oddelki za tujski promet, ki bo zlasti propagiral z nabranimi gradivom, slikami, fotografijami in narodnimi nošami, kulturne in gospodarske prilike in ptujski okolici od najstarejših časov do današnjih dni.

Društvo je v stalnem stiku s Spomeniškim referatom kr. ban- uprave in Ljubljani in raznimi znanstvenimi ustanovami tu in inozemstva. Nadalje se vodi to- čno nadzorstvo o vseh najdbah in starinah v mestu in okolici. Do- sedanji predsednik dr. Josip Komljanec je zbolel in odložil vodstvo. Muzejsko društvo mu je izreklo pismo zahvalo za dolgoletno in požrtvovalno delo s prošnjo, da še nadalje podpira in spremlja delo društva in mu- zeja. Ker je g. dr. Josip Kom- ljanec že častni član, ga je Mu- zejsko društvo izvolilo za čast- nega predsednika. Izvoljen je bil za dobo treh let naslednji od- bor: predsednik Fran Alič, pod- predsednik dr. Alojzij Remec, tajnik Anton Smodič, blagajnik Gorup, odborniki Peček, Hebe in Vizjak, namestnik Šega, Berlič in Jare; zastopniki mesta pa so dr. Fermevc, Cviki in Zavadla.

Argentina hoče ostati neutralna

Buenos Aires, Argentina, 31. maja.—Predsednik Ramon S. Ca- stillo je ob otvoritvi zasedanja kongresa izjavil, da bo Argenti- na ostala strogo nevtralna v ev- ropiski vojni. "Naše tradicional- no prijateljstvo z zunanjimi dr- žavam v odnosih ne bo izpre- menjeno," je dejal. Castillo je kljub naglašeni nevtralnosti po- zval kongres, naj dovolj veliko vsoto za ojačanje oborožene si- le.

Bivši rumunski kralj dospel v Havano

Havana, Kuba, 31. maja.—Biv- ši rumunski kralj Karol in Ele- na Lupescu, njegova ljubica, sta se izkrcala v tem mestu in sto- pil na kubansko zemljo. Sem sta se pripeljala na ameriškem par- niku in se nastanila v hotelu Nacional. Najeta sta pet sob, za katere bosta plačevala \$540 na mesec. Karola so pognali z ru- munskega prestola člani Železne garde v septembru preteklega leta.

Pomlad na Atlantiku

Zima se posavlja z Atlantika. Celo daleč gori na severu, na Grönlandu in Islandu postajajo dnevi jasnejši in svetlejši. V treh tednih bo zavladala pomlad na vsem širokem Atlantskem oceanu.

Pomlad, to se pravi še nekaj ur več za uspešnejše bombardir- ranje, pomlad, to pomeni, da je morje mirnejše, da imajo pod- mornice lažje delo. . . . Spomlad se bo začel ples podmornic. Po- mlad 1941 je tu, pred vrati, in oba sovražna tabora se priprav- ljata na nov krvavi ples.

Ob začetku sedanje vojne je imela Anglija nad 7000 parnikov s skupno tonažo 17.890.000. do- minioni pa okoli 4 milijone ton. Cela četrtna trgovskih ladij vse- ga sveta je plula pod angleško zastavo. V začetku 1941 leta je nemška admiraliteta cenila an- gleške morske izgube na okroglo 8 milijonov ton, torej več ko tretjino. . . .

Angleži niso priznavali tolik- šnih izgub. Američani tudi ne. Pomorska komisija v Washing- tonu je konec novembra cenila izgube na morju tekom prvih 14 mesecev vojne na 3.400.000 ton, od katerih odpade na Angleže 2.045.000 ton. Neka druga an- glo-saška statistika pa govori o 6 mi- lijoni ton, od katerih 2 milijona odpadeta na drugo polletje 1940.

Doslej je vladalo splošno mne- nje, da se skupno število tovor- nih ladij, ki so v službi Anglije, ni zmanjšalo, ker so Angleži svo- je izgube nadomestili z novimi ladjami. Grške ladje so v službi Anglije, to je dejstvo, ki ga ne smemo prezreti. Grška morna- rica ni kdo ve kako močna, toda njene stare, zarjavele ladje so s svojo hrabro in skromno posad- ko prekrizale ves svet. Vseh 607 grških ladij s skupno tonažo milijon 780.000 ton se nahaja pod kontrolo "Greek Shipping Com- mitteea," ki ima svoj sedež v Londonu.

Od Norveške, ki ima eno naj- boljših mornaric na svetu, si je Anglija izposodila 80 odstotkov njene tonaže, to se pravi 4 mili- jone ton in majhno floto petro- lejskih parnikov ter prav tako 90% holandske mornarice, to se pravi okoli 2 milijona ton. Tudi večji del belgijskih ladij ter 800.000 ton francoskih in danskih ladij je v službi Velike Britanije. Mnogo pa jih je kupila od Ame- rike, ki popravlja stare ladje in jih potem prodaja angleškim tr- govcem, ki so z njimi prav zado- voljni. Kakor zatrjuje neki švi- carski list, so Angleži nadokna- dili od aprila 10 milijonov ton, tako da teoretično res nimajo no- benih izgub.

Vse drugače pa je z vožnjo sa- mo. Morske poti angleških ladij so postale veliko daljše kakor so bile nekoč. Pred vojno so vozile skozi Suez, ko so bile namenjene iz Bombaya v Liverpool, danes pa morajo voziti po velikem ovinku mimo Capa. Če so bile namenjene iz Southampton v New York, so se posluževale naj- krajše poti, danes pa vozijo daleč po ovinkih. Razen tega pa tudi ne bo vedno starih ladij, ki bi jih lahko kupili in v Evropi ni nobe-

Cev, iz katere toče voda iz jena, ki ga je zgradila federalna vlada pri Fresno, Cal., na polja.

nih ladij več, ki bi si jih lahko prisvojili.

Če se hoče Anglija izogniti po- razu, mora pač omejiti svoje iz- gube, kakor je to storila ob kon- cu svetovne vojne, ali pa mora graditi trgovske ladje hitreje, kakor jih utegne Nemčija potap- ljati.

Nihče ne ve, kakšen bo ples, ki se bo razvil spomlad na Atlanti- ku. Nemci bodo poslali v boj veliko število podmornic, ki jih v številnih serijskih grade v ladje- delnicah pod svojo kontrolo. Za 1939 leta je Churchill trdil, da je Nemčija zgradila vsak teden dve do štiri podmornice. Da bi bili rezultati čim boljši, gradijo Nemci majhne ladje. Razen pod- mornic s tonažo 750 in 500 so zgradili veliko število "žepnih podmornic," ki imajo komaj 250 ton. Na majhni podmornici je 15 do 20 moštvo posadke. Vsi so specializirani: mehaniki, elektroteh- niki, radiotelegrafisti. Vsakdo mora opravljati točno svoje delo v občutljivem in zmotanem me- hanizmu ladje. Plovba je težka. Nobene udobnosti. Nobene higi- ene, razen tople vode. Ko se ladja čez nekaj dni vrne v svojo bazo, imajo možje v posadki na- vadno črne, kosmate obraze. . . .

Angleži se novi nevarnosti lahko zoperstavijo z izpopolnje- vanjem svojih metod lova in plovbe. Vojna je neprestana borba znanosti in zvišanje in nihče ne more reči, kdo je zmagal, do- kler nasprotnik ne položi orožja.

Angleži trdijo, da bodo njho- ve konvoje nadzorovali oceanski hidroavioni z velikim akcijskim radijem in odlično oborožen, štirimotorni "Sunderlandi", 22- tonski kolosi, ki nosijo dva topo- va in 6 mitraljez s posadko 10 mož, nadalje kolosi "Catalina", "Martin 162", "Consolidated 31". Ti kolosi bodo nadzorovali mor- je, iskali podmornice in zlasti napadali letala, ki spremljajo podmornice.

Drugi izhod, ki se nanj zanaša- jo Angleži, je, zgraditi čim več ladij. Pred vojno so Angleži ma- lo gradili, večji del delavcev je bil brezposeln. V razdobju med 1932 in 1938 letom niso nikoli zgradili več kakor milijon ton la- dijskega prostora na leto. Zda- j gradijo v vseh angleških ladje- delnicah s polno paro. Vendar je to vse daleko premalo, saj lah- ko Anglija zgradi na leto največ 2 milijona ton, torej manj, kakor ima izgub. Zato je tem bolj na- vezana na hitro pomoč Zedinje- nih držav. In Amerika je obno- vila Hog Island, največjo ladje- delnico iz svetovne vojne. Tako bo imela nemška vojna mornari- ca, če porazi angleško mornari- co, opraviti s še enim sovražni- kom, z ameriško mornarico. V Ameriki ni več nobenega specia- lista, ki ni zaposlen in nobenega morskega zaliva, v katerem se ne bi gradile nove, močne ladje. Prav tako kakor aviacija, bo tu- di ameriška mornarica predstavl- jala ogromno moč. Toda potre- ben ji je čas. Čas: to je kruti problem zračne in morske vojne. Vsak dan tonejo ladje na mor- skem dnu in nadomestitev je nujno potrebna. Amerika ima že danes drugo najmočnejšo mornarico na svetu: 4800 ladij z 11 milijoni tonaže. Lahko do- sežejo še več, toda kdaj? V vojni je glavni poveljnik čas. V an- gleško-nemškem "matchu" igra naglica posebno vlogo.

Kdo ji bo gospodar?

Železna rezerva sreče

Vsaka izmed nas je že dožive- la dober dan. Dan, ko je bilo njeno duševno razpoloženja v harmoniji z vremenom, s svet- om in ljudmi, ki jo obdajajo. Takšen dan je lahкотen, veder, prijeten: Vse, kar se tisti dan zgodi prav in o pravem času. Če pihva vetrič, smo prepričani, da pihva samo zato, ker bi bilo si- ceer prevroče, če pa dežuje, nam posumevanje dežnih kapelj, lo- večih se ob listje dreves, tako dobro do.

To so dnevi, ko odkrivamo le- poto. Celo človek, ki živi sicer skoraj samo zato, da je in spi, postane takšen dan suženj lepo- te. Bolj občutljivi ljudje, duše- vno bogatejši in bolj razgibani, pa pijejo vase lepoto narave in sveta in so vsaj tiste dni srečni. Srečni prav zato, ker samo doje- majo in nič ne razmišljajo.

Zal pridejo tudi "slabi" dne- vi. To so dnevi, ko smo ne- mirni, pa bodisi, da prihaja ta nemir iz naš samih ali od zunaj učinkuje na nas. In če gre tak- šen dan še kaj po zlu, ležemo zvečer razdraženi in slabe volje in se zaman trudimo, da bi pri- klicali spanec, ki naj nas bi za- zibal v novi, srečnejši dan.

Človek, ki pa hoče živeti u- merjeno življenje, človek, ki naj prijetno učinkuje na svoje bliž- nje s svojo zrelo osebnostjo, mo- ra znati premagati "slabe" dne- ve. To je toliko težje, ker se proti njim ne moremo odkrito boriti; saj pridejo zahrbtno ka- kor udarec od zadaj. Težko je tudi zato, ker je takšen dan od- visev prav od našega razpolože- nja, ker mi sami ustvarjamo "dobre" in "slabe" dneve. In boriti se odkrito proti samemu sebi, se pravi: ljubiti tudi naj- hujšo resnico. Priznati in izru- vati iz sebe vse tisto, kar ni koristno, ni pravo, čeprav je na videz prijetno in lepo.

Ljudje, ki pogosto doživljajo takšne težke, razvihanke dni, ni- majo pravega načina življenja. Vseeno je, če se njim zdi, da ži- vijo tisto življenje, ki je zanje edino možno. Vseeno je, če imajo točen načrt dela in razvedrila, točno izgrajen svetovni nazor in odnos do preteklih današnjih pro- blemov. Nekaj v njih je nagni- lega, nekaj v njihovem sistemu šepa. Kaj, to ni mogoče takoj ugotoviti, toda z resnicoljub- nostjo in potrpljenjem doženeš tudi te zahrbtno skrite napake.

Najprej je treba začeti pri ko- renini. Če si spoznala, da te ne- kaj — kar je bilo sicer dosle- tesno povezano s tvojim nači- nom življenja in pojmovanjem pravičnega žitja — spodbada, po- tem je treba to odstraniti, hitro in brez pomislekov, kakor kirurg odreže nadležen čir. Šele po- tem, ko se rana zaceli v brazgo- tino, si lahko pričneš graditi nov sistem, novo pojmovanje sreče in življenjskih vrednot.

Ljudi, ki bi podzvestno tako dolgo napak živeli, ni mnogo. Že v človeški naravi je nekaj, posebno v ženski, nekakšen in- stinkt, ki ji veleva, kako naj si življenje tako praktično uredi, da ne bo imela duševnih borb. Merda zato, ker mora biti žen- ska-mati duševno zdrava, močna, če hoče roditi zdrave otroke. In skoraj v vsaki ženski je želja po otroku tako močna, da se zaradi

nje tisti praktični instinkt pra- vilnega življenja, tako uveljavl- ja. Vendar pa vsako dekle, vsaka žena doživi v svojem življenju razdobje, ko ni mirna, ni urav- novesena in potem takem tudi ne srečna. In tedaj je treba imeti tisto zmoglost, ki jo imajo samo močni, zmoglost, živeti od spominov.

Kako lepo bi bilo, če bi si lah- ko samo lepe stvari zapomnili, hude in slabe pa mimogrede po- zabili. In vendar je ravno na- robe. Zato moramo pa svoj spo- min izuriti tako, da si bomo lepe stvari še posebno vtisnili vanj — če že ne moremo hudih čisto iz- brisati.

Ko bodo prišli "slabi" dnevi — ali se spomnite primera sedmih suhih let iz svetega pisma? — bomo pa odprli predaleček lepih, blaženih dni. Samo od spomi- nan nanje pač ne bomo mogle biti mirne, pač se nam bo pa hkrati vrnila tista primitivna to- lažba, ki je vsebuje tudi prego- vor, da za dežjem sonce mora priti. Spomnil se bomo, da je vse življenje samo valovanje. Če si danes spodaj, je nujno, da boš jutri zgoraj. Ob spominu na vse lepo si bomo priklale v za- vest dejstvo, da smo že veliko lepega doživele in da bomo po verjetnostnem računu prav to- liko še utegnile doživeti.

Človeško srce je tako ustvar- jeno, da hlasta za srečo. Živ- ljenje je pa takšno, da ne more- mo biti zmerom mirni in srečni. Zato moramo imeti nekakšno železno rezervo sreče ali banal- no rečeno "srečo v konzervi".

Človek, ki oslepi, se vse svoje življenje spominja prelepih dni, ko je še lahko gledal. In z du- ševnimi očmi vidi vse stvari v čudovitejših barvah kakor so v resnici. Če se spomni sinjega neba, je to nebo v njegovi do- mišljiji tako sinje, kakor samo tisto, ki ga gledamo na visokih gorah. In kadar sliši govoriti o snegu, si ga predstavlja samo tako belega, kakor je bil tisti dan, ko je zapadel.

Tudi mi bi morali tako ravnati z lepoto, ki jo spoznavamo, s srečo, ki jo doživljamo. Vti- niti si jo moramo v spomin, da nam bo blizu tedaj, ko bomo nesrečni. Spomin nanjo nam mora vrniti samozavest, veselje do življenja. Spomin na "dober" dan mora pregnati priučnost "slabega" dne.

Vsem ne bo enako dana zmog- lost tega duševnega "konzervi- ranja". Vendar je pa spet tako lepo urejeno, da tisti, ki v ne- sreči bolj trpe, lahko srečo in- tenzivneje doživljajo in si jo bodo laže priklicali v spomin. Tisti pa, ki so bolj izglajeni, tu- di ne bodo nikoli čutili tolikšne razlike med mirom in nemrom, med srečo in nesrečo. In že po naravi bodo laže preboleli "sla- bi" časi.

Saška.

Angleži zasati Nemce na francoskem parniku

Port of Spain, Trinidad, 31. maja.—Angleška križarka je za- segla francoski parnik Winnipeg, ko se je nahajal v bližini tega pristanišnega mesta. Ta je bil na poti proti francoskemu otoku Martinique v Karibskem mor- ju in na svojem krovu je imel več sto Nemcev, katere so Angle- ži aretirali. Vsi bodo odpeljeni v internacijsko taborišče v Kana- di. Med potniki sta bili tudi dve Američanki, kateri pa so Angle- ži izpustili.

Predsednik iraške vlade pobegnil

Kairo, Egipt, 31. maja.—Rašid Ali al Gailani, premier Iraka, je s skupino svojih pajdašev pobeg- nil v Perzijo, se glavi angleško poročilo. On je proglasil vojno z Angleži, v kateri je bila njego- va armada poražena. Na vladno krnilo je prišel v aprilu po uspešnem puču, ki je rezultiral v strmogavljenju režima Abdu- la Ilaha.

Schmeling ni bil ubit na fronti

Behtin, 31. maja.—Bivši nem- ški bokser Max Schmeling ni bil ubit v akciji na Kreti, grškem otoku, kakor so se glasila poro- čila. Tukajnji uradni krogi pra- vijo, da je Schmeling zbolel in da se zdaj nahaja v nemški voja- ški bolnišnici.

Pred bombami varna podzemna tiskarska hiša v Čunkingu.

POLOM

EMILE ZOLA

ROMAN IZ VOJNE L. 1870-71

Preložil VLADIMIR LEVSTIK

(Se nadaljuje.)

"Verjemi, potrebno je, da odidem... Čakajo me. Umri bi strahu, če ne bi odšel... Ne moreš si predstavljati, kaj vre v meni, kadar mislim na to, da bi počival križemrok. Saj ti pravim, da konec ne more biti tak; da se moramo maščevati! Nad kom? Nad kom, ah! Sam ne vem; samo da se naposled maščujemo zaradi tolike nesreče; da bomo še imeli pogum živeti!"

Doktor Dalichamp, ki je z živahnim zanimanjem zasledoval ta prizor, je namignil Henrijeti, naj mu ne odgovarja, češ, kadar Maurice prespi, bo brez dvoma mirnejši. In spal je ves dan in vso naslednjo noč, dalje nego dvajset ur. Toda ko se je drugo jutro zbudil, se je zopet pokazal njegov neomajni sklep, da odide. Groznica ga ni več tresla, bil je mračen in nemiren, kakor da bi se mu mudilo uiti vsem tem izkušnjam, ki jih je čutil okrog sebe, kako ga zapeljujejo k pokonu. Njegova sestra je s solzami spoznala, da ne sme več siliti vanj. In doktor Dalichamp mu je ob svojem posetu obljubil olajšati beg s pomočjo papirjev nekega lazaretnega pomočnika, ki je ravnokar umrl v Raucourtu. Maurice da naj vzame njegovo srvo bluzo in narokavnik z rdečim križem ter krene preko Belgije in se obrne nato v Pariz, ki je bil še odprt.

Maurice tisti dan ni zapustil pristave, marveč se je skril in počakal noči. Jedva da je odprl usta; samo Prospera je poizkusil pregovoriti, da bi šel z njim.

"Poslušajte, ali vas ne mikata, da bi si šli spet nekoliko ogledat Pruse?"

Bivši afriški lovec, ki je dojedal kos sira, je dvignil svoj nož.

"Ah, da bi nam jih spet samo pokazali — ni vredno... Če konjica ni dobra za drugo reč, kakor da se da pobiti, kadar je že vse pri kraju, kako morete hoteti, da naj se vrnem? Bogme, ne! Preveč me je razdražilo, da mi niso dali poštenega posla!"

Nastopil je premolk; nato je povzel, očitno hotel prikriti nezadovoljstvo svojega vojaškega srca.

"Vrhutega je zdaj tudi tukaj mnogo dela. Bliza se veliko oranje, in potem pride setev. Tudi na zemljo mora človek misliti, kajne? Saj je dobro, da se človek bije; toda kam bi prišel, če bi več ne obdelaval polja? ... Saj vidite, dela ne morem pustiti. Ne pravim, da bi bil oče Fouchard pameten človek, kajti zdi se mi, da ne bom nikoli videl, kakšne barve je njegov denar; toda živali so me začele ljubiti, in bogme, davi, ko sem bil tam gori na njivi pri Vieuxelosu in sem gledal v daljavi ta preklanci Sedan, sem se čutil vseeno čisto poživljenega — veselega, da sem sam pod božjim solncem s svojimi konji in da obračam plug."

Doktor Dalichamp se je pripeljal s svojim kolesjem, kakor hitro je napolnila noč. Sam je hotel peljati Mauricea do meje. Oče Fouchard, vesel, da izgine vsaj eden, je šel na cesto gledat, če hodi v bližini kakšna patrulja, Silvina pa je popravljala staro lazaretniško bluzo, ki je imela na rokavu trak z rdečim križem. Doktor, ki je pred odhodom iznova pogledal Jeanovo nogo, še ni mogel obljubiti, da mu jo ohrani. Ranjenec je ležal še zmerom v nepremagljivi drehotici, ni spoznal nikogar in ni govoril. In Maurice je hotel že oditi, ne da bi mu bil rekel z Bogom; toda ko se je sklonil, da ga poljubi, ga je videl odpreti oči na široko in zginit ustnice, ki so izpregovorile s slabotnim glasom:

"Ali odhajam?"

In nato, ko so se vsi začudili:

"Da, slišal sem vas, pa se nisem mogel premakniti... Tak pa vzemi ves denar; v mojem hlačnem žepu je."

Od denarja iz vojne blagajne, ki sta si ga razdelila, je ostalo vsakemu okroglih dvesto frankov.

"Denar!" je vzkliknil Maurice. "Saj ga potrebuješ ti bolj od mene, ki imam dvojce zdravih nog. Z dvesto franki se prav lahko vrnem v Pariz, in če mi razbijejo glavo, mi jo razbijejo zastonj... A vseeno — do svidenja, stari, in hvala ti za vse, kar si mi storil pametnega in dobrega, kajti brez tebe bi bil gotovo ostal za kako njivo in poginil kakor pes."

Jean mu je odmahnil, da naj molči.

"Ničesar mi ne dolguješ, poplačal si vse... Če me tam doli ne bi bil ti odnesel na hrbtno, bi me bili Prusi pobrali. In še sinoči si me iztrgal iz njihovih krempljev... Dvakrat si plačal, zdaj bi bil jaz na vrsti, da dam življenje zate... Ah, kako me bo vznemirjala misel, da nisem več s teboj!"

Glas mu je drhtel, solze so se mu prikazale v oči.

"Objemi me, mali moj."

Poljubila sta se, in kakor prejšnji dan v gozdu, se je v dnu tega poljuba izražalo bratstvo družno prestopnih nevarnosti in vsi ti tedni junaškega skupnega življenja, ki so ju združili tesneje, nego bi se bilo posrečilo dolgem letom navadnega prijateljstva. Dnevi brez kruha, noči brez spanja, nečloveški napor, neprestana pričujočnost smrti — vse to se je obnovilo v njeni ganjenosti. Ali se more kdaj na svetu razdružiti dvojce, ki jih je darovanje samega sebe tako stopilo drugo z drugim? Toda poljub, ki sta ga menjala v temi dreves, je bil poln nove nade, ki jima jo je odkrival beg; ta poljub pa, ob tej uri, se je navdajal s plahim trepetom slovesa. Ali se še kdaj zopet vidita? In kako, v kakšnih okoliščinah, v žalosti ali v veselju?

Doktor Dalichamp je že sedel na svojem kolesju in klical Mauricea. Ta je nazadnje od dna svoje duše poljubil sestro Henrijeto, ki ga je gledala s tihimi solzami, vsa blede v svoji črni vdovski obleki.

"Moj brat je, ki ga izročam tvoji skrbi... Dobro mu streži in ljubi ga; kakor ga jaz ljubim!"

4.

Soba je bila velik, preprosto pobeljen prostor, tlakovan s kamenitimi ploščami; prejšnje čase je služila za sadno shrambo. Še zdaj je vejal po njej prijetni duh jabolk in hrušek; in vse njeno pohištvo je bila železna postelja, nepobarvana bela miza in dvojce stolov, na vsehvi stare orehove omare z ogromnimi stranicami, kjer je bilo prostora za ves božji svet. Toda globok, prelesten mir je vladal po njej; slišal se je le gluhi šum sosednjega hleva, zamolkli udarci konjskih kopit in mukanje goved. Skozi okno, ki se je odpiralo proti jugu, je padalo jasno sonce. Videlo se je samo kos grča in žitno polje, ki ga je mejil majhen gozdček. In ta zaprt, skrivnostna soba je bila tako zakrita vsem očem, da je živ človek ni mogel slutiti.

Henrijeta je takoj uredila vse; dogovorila se je, da ne pride k Jeanu nihče razen nje in doktorja Dalichampa, da ne nastane kak sm. Silvina ni smela nikdar vstopiti, ne da bi jo ona poklicala. Z njo sta pospravljali že navsezgodaj; nato so vrata ostala ves dan kakor zazidana. Ponoči, ako je ranjenec česa potreboval, mu je bilo treba le potrkati na steno, kajti soba, kjer je spala Henrijeta, je bila sosednja.

(Dalje prihodnjik)

Teta Valburga

Elgij Kocutar

Mi imamo doma v kuhinji prastaro, staroversko in staromodno uro na uteži. Sirota je nadušljiva, hrečči in pokaljuje, je pa nedvomno najčastljivejši del našega pohištva. Videla je nemara že štiri pokolenja in bi lahko vsakomur izmed nas izstavila neoporečno potrdilo o našem arijskem izvoru. Spominjam se še iz mladih nog, s kako slovesnostjo jo je navijal naš ded, kakor da opravlja važen obred. Tudi dobro pomnim, kako strogo so bile sankcije za nas manjše, če smo se podili okoli ure, da so zanihale uteži in zavzečale verziče. Ta ura je družinski komad; vsi jo ljubimo in čislamo in stric Stanko, ki nima smisla za rodbinske tradicije, si je vekomaj nakopal našo zamero, ko je nekoč v navalu cinizma in neverjetne lahkomišelnosti dejal našemu častitljivemu kronometru "šklemtina."

Oni večer sva sedela z mamo v kuhinji in bila zatopljena v čitanje. Pa je v tišino zastokal naš znameniti časomer, zahrečal je v silnem naporu, udaril dvakrat, nato pa je v njegovih starih pljučih še nekaj bolešno zaroljalo in ura se je ustavila. Z mamo sva se prestrašeno spogledala. Njej je ušla beseda: "Spomin". Planil sem k časoslovu.

tudi tako pravimo naši ljubi starki — poglaj nihal in mu ljubivo prigovarjal: "Dajte, teta, zganite se, saj še nista tako stari, že še pojde". Pa ni nič pomagalo. Nihalo se je zamajalo parkrat z oslabevaločim zamahanjem in spet obstalo. "Teta Valburga", to je bilo tako rekoč uradno ime naše ure, ker je nemškega izvora, pa je stala tudi še, ko sem jo navil in ji potegnili uteži od samih luknjic.

"Popraviti jo bo treba, mama. Samo nositi našo teto v mesto, je nekoliko nerodno. Smejali se mi bodo, suroveži. Najbrž bi jo moral pustiti celo dalj časa v neusmiljenih in barbarskih rokah, našo ljubljeno teto."

"V mesto že ne," je odločila mama. "Zmarkljev Tine jo bo popravil. Jutri mu jo ponesiš. Če kdo, ji bo Tine vedel leka, on je pravi mojster." Kakor zvečer sklenjeno, tako smo drugi dan storili. Odšel sem uteži, omotal verziče okoli Valburge ter jo skrbno zavil. Mama mi je dala pošten kos slanina in vrečko ajdove moke: "Tine ima pet lačnih kljunov, kar Marjeti boš dal. Tinetu pa kovača za tobak, ko bo teta spet v redu. Naj jo precej vzame v delo, kar tam počakaj." Odpravil sem se proti Zmarkljevini. Jadna kočica, vegasta, pol lesena, pol zidana, je domovanje vseznalca Tineta, ki po-

pravlja vsakrène kmetijske stroje, najbolj čislana pa je kot zdravnik bolnih in ostarelih ur. Prvo, kar sem ugledal, ko sem Tinetu, ženi Marjeti izročil mamine pozdrave in stopil v sobo, je bilo omenjenih pet lačnih kljunov. Kakor v gnezdu so se gnelti na peči na pol goli ter gledali zvedavo in boječe izpod silno umazane in silno raztrgane rdečkaste odeje. Vseznalec Tine je sedel pri oknu in z diletom odvijal vijake na stari stenski kmečki uri, ki mu jo je bil nekdo prinesel v popravilo.

"Dober dan, Tine. Ravno pri pravem delu vas dobim. Tudi jaz sem prinesel nekaj popraviti. Ti sto škemflo kar pustite pa se lotite naše tete. Mama mi je naročila, naj počakam toliko časa, da jo popravite. Sinoči se je nenadno ustavila, pogledajte, kaj ji je."

"Bom. Le sedite ta čas. S tem bolnikom, ki ga imam v roki, sem za danes opravljen." Dejal sem uro na mizo in jo odmotal iz zavoja. Tine pa je pri oni uri ravno odvil zadnjo deščico in potegnili iz hišice močno zarjavelo in zamazano kolesje. Nisem vedel, da se ura lahko tako zamaže v notranjosti, bila je kar nekako kosmatá. Tine je dvignil kolesje, ga strokovnjaško premeril, potem pa ga je spustil v pripravljeni škaf z vodo. "Najprej se mora nekoliko dni odmakati," je dejal. "Dajte mi zdaj vašo teto."

VRHNJA PLAST

"Ti moraš od hiše, ker te moj mož preveč zalezuje."

Jaz pa sem se ustrašil: "Ne, Tine, tako pa z našo teto ne boste delali, sploh nisem vedel, da ste take vrste urar. Kdo je videl še kaj takega: ure odmakati!"

"No, no, saj vaše ne bo treba namočiti. Nekoliko jo bom očistil in namazal, pa bo menda spet vse dobro. Veste, te kmečke ure moram namakati zaradi ščurkov."

"Zaradi ščurkov?"

"Prav zaradi njih. Te hribovske šklemtne zmeljejo v svojem življenju toliko tega mrčesa, da se morajo naposled ustaviti."

Ostrmel sem v čudu. Tine pa je nadaljeval: "Saj menda veste, da imajo v nekaterih hišah ščurke. Ta ura je ščurčeva. Tam sta stara s tremi fanti brez mlade ženske roke, ki bi skrbela v hiši za snago. Pa se jim je razplodila zalega, ko je nihče ne preganja. Vidite, ščurek vse obleze. Leze po steni, prilze do ure, pa ti smukne skozi luknjico v notranjost." Tine je pokazal luknjico, skozi katero drži verziča z utežjo. "Žival je radovedna pa stika po kolesju. Morda jo zanima tik-takanje, da začne s svojimi dolgimi brki otipavati kolesca. Spodnja se vrte neopazno, drugače bi mogoče zbežal. Diše pa po masti, ker so namazana. Otipava jih in se niti ne zave, kdaj zobe priškrnejo tipalko. Tam ščurka najbolj boli, zato si skuša pomagati s prednjo nožico, praska in praska, naenkrat je še nožica v zobeh, pa druga in tretja in tako naprej. Nekoliko časa žival še gomara, pa ji nič ne pomaga. Kolesje jo vleče podse, jo tre, lomi, reže in melje. Ne poteče dan, pa je mrčes zdrobljen in zmlet!"

"To je res gnusna zadeva. Prvič slišim kaj takega. Zato se mi je ono kolesje zdelo nekako kosmató."

"Od samih bedere in stegene in reber. Seveda je treba pomisliti, da je to tuj stroj in je pač tako: Če vtakneš vanj samo mezinico, te zgrabi za roko, nakar te polagoma celega spravi podse. Pri tem te seveda ne povalja samo, marveč polomi, zgneči in pokveči. Še sreča, če na kak način živ uideš s kako večjo okvaro. Če bi jaz imel kako besedo, tole uro bi mi pomagal. Ščurku, ki nima pameti, tega ne moreš dopovedati in ga tudi ni škoda, če tako konča. So pa tudi ljudje, ki bi dejal, da imajo pamet pa ti vti-kajo kar glavo v kolesje. Tistim bi bilo treba pokazati tole uro."

Med tem predavanjem o ščurkih in urah je Tine našo teto nekoliko očistil s čopičem, kakršne nekateri ljudje nosijo za klobukom, pritisnil neki vzvod in teta Valburga je veselo zatikatala. Srečen sem jo stisnil pod pazduho in odšel domov. Za nazorni pouk pa sem modremu Tinetu dal pet kovačev in mama me je zato zelo pohvalila.

Še ena o stari tetki

Mala Metka: "Povej mi, tetka Vilma, ali tudi ti spadaš v lepi spol?"

Mamin rojstni dan

Napisal Josip Ribičič

Preden je gospa Mara pritisnila na gumb pri sosedovih, si je otrla še zadnjo solzo z lica. Zacingljal je zvonec in že je stala sosedica ob priprtih vratih:

"O, gospa Mara, kar izvolite! Pa, joj, kaj je z vami? Saj ste vsi objokani! Kaj se je pa zgodilo, za božjo voljo? Zakonski preprič? Saj pravim — možki so vsi enaki, moj ranjki, Bog mu da nebesa..."

"O ne!" je odkimala gospa Mara, ko je prestopila prag sosedovega stanovanja ter sedla v sprejemnico na mehak stol. "Jokala sem res, a ne zaradi žalosti, temveč od veselja, veste, takole, rekla bi, od ganjenosti!"

"Ne, kaj takega! Od ganjenosti, pravite?" se čudi sosedica.

"Da! Od ganjenosti! Saj vam je znano, da praznujem danes svoj rojstni dan!"

"I, kaj bi ne vedela, saj sem vam že dopoldne čestitala!"

"No, zadeva je taka, le poslušajte!" nadaljuje gospa Mara in ves obraz se ji pomladi od blaženega bleška, ki se ji je bil prikrdel v oči. "Danes je moj rojstni dan. Pričakovala sem čestitke moža in otrok, kako deklamirajo, lepo voščilo v kuverti ali kaj podobnega..."

"Pa se nihče ni spomnil! Že vem, kako je to, že vem!" jo prekinje sosedica.

A gospe Mari se obraz še bolj pomladi, da odkima:

"O, ne... ampak vsi trije, on in oba otroka — pomislite: vsi trije vsak s svojim darilom! In danes smo zadnjega v mesecu. Darila pa taka, da so morali zanj vsaj dva meseca štediti. Pomislite: mož mi podari steklenico najfinjših slivovke! Bolj bi mi sicer služil brinjevček — a on je divji na slivovko, pa misli, da more tudi druge razveseliti z njo! No popil jo bo najbrž sam. Bog mu jo blagoslovi! Saj mi ni zanjo, a človeka pri srcu pogreje tako pozornost!"

"Kaj pa otroka?" se zvedavo nagne sosedica čez mizo.

"Da, otroka! Fant mi je kupil salamo. Pomislite — velikansko salamo! Takole — pol metra dolgo. Kako je zanjo prihranil toliko denarja, to je zame uganika."

"Tako zlat fant!" vzdihne sosedica.

"Da, presrečna sem!" se nasmehe gospa Mara. "Sicer sem prepričana, da jo bo sam popravil, ker vedno sanja o salami in že od otroških let zavija oči, ko se spomni nanjo, a saj ni za to! Da se je spomnil svoje mame! To me navdaja s srečo."

"Dekle pa šopek, kaj?" meni sosedica.

"O, ne, pač pa škatlo peciva. Piškotov, bonbonov, kosov tort in kaj vem, kaj še vsega. Kar je pač njej všeč. Si misli, zlato dekletce: za mamico bo najbolje to, kar meni ugaja!"

"Blagor vam, gospa Mara," vzdihne sosedica in se v spominu zamakne v lastno preteklost. "Da, srečna sem, presrečna!" se nasmehe gospa Mara. "Pa,

oprostite, nisem prišla k vam, da bi vam opisovala svojo srečo, temveč je zadeva taka: majhno pranje imam od vas. Danes smo zadnjega in pri meni ni ne enega dinarja. Otroka sta čakala, da se jima na kak način izkažem hvaležno. No, kaj bi se vrtela okoli vrole kaše: lepo vas prosim, posodite mi do jutri dva kovača, da pošljem otroka v kino. Saj sta zaslužila."

"Seveda, gospa Mara, seveda!" se nasmehe sosedica in že izvleče iz denarnice denar.

Opoldne drugega dne, prvega v mesecu, spet zacinglja zvonec na vratih sosedice. In spet se sosedica začudi, ko odpre vrata in zagleda na pragu gospo Mara.

"Ježeš, gospa Mara, kakšni pa ste? Ste spet jokali od ganjenosti?"

"O, ne," zahlipa gospa Mara, "ne od ganjenosti, pač pa od jeze in vsega hudega."

"Kaj se je pa zgodilo? Aha, si še mislim kaj," se škodoželjno nasmehe sosedica, "dobri možiček se je napil slivovke, zlata otroka sta se pa tako najedla svojih darov, da so vsi trije bolni."

"Res je tako!" prikima gospa Mara. "A to ni najhujše! Hudo je to, kar sem zjutraj ugotovila. Ko se tako pripravljam, da poravnam svoje obveznosti, opazim, da je mož vzel slivovko na špecerijsko knjižico, fant salamo pri mesarju in dekle slaščice pri peku istotako! Vsi na mesečni obračun! Kako bomo živeli v tem mesecu, vedo bogovi. In tu sta kovača, ki vam ju dolgujem. Ta dva kovača sta nekako zabelila moj rojstni dan!"

In je gospa Mara trudna oddrsala v svoje stanovanje kuhat kamilice za zlata otroka in pripravljat nov obkladek za pozornega soproga.

Megla

Družba sportnih letalcev priredi s kontinenta izlet v Anglijo. Drugi dan pa že zakriva Anglijo gosta megla. Na letališču letalci vprašajo, kako se vidi. Odgovore jim: — Danes se sploh ne vidi. Celo ptice hodijo danes peš.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnice, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vođstvo tiskarne. — Cene zmerno, enolično dele pravi

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWNDALE AVENUE CHICAGO, ILL. TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prijeto eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni mesečni. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$1.50 eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessment \$1.50 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroča, ali da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vasa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: — Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako sklenil naročnina na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnina.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$8.00	Za Ciceru in Chicago \$8.00
1 tednik in 4.80	1 tednik in 4.80
2 tednika in 3.80	2 tednika in 3.80
3 tednike in 2.40	3 tednike in 2.40
4 tednike in 1.30	4 tednike in 1.30
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.30

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja in Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vasa lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J. 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino na list Prosveto vsoto \$

1) Ime Čl. družine \$
Naslov Čl. družine \$
Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od \$
Članov moje družine: Čl. družine \$
2) Čl. družine \$
3) Čl. družine \$
4) Čl. družine \$
5) Čl. družine \$
Mesto Država
Nov naročnik Star naročnik